

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дфн Боян Биолчев

на творческото , научното, и педагогическо

достояние на доц. д-р Марин Дамянов

за заемане на академичната длъжност

професор

Започнах рецензията си за доц. д-р Дамянов със включване в подзаглавието на три лъча на реализация на кандидата, разгърнато представени в приложената документация за конкурса. Повтарям ги в биографичната им, по-моя преценка, хронология.

На първо място – творчеството, с метаморфози на писателската дарба. Разкази, романи, сценарии, кинодиалог.

На равнопоставено второ място - научна дейност, разгърната и в прагматичен план като автообяснение, и като прозирност и собствен рецепционен хоризонт в европейската и световната филмова практика, очертали категорично стабилната ерудиция и изследователска находчивост на Марин Дамянов.

И накрая, също в равноденствие – педагогическата дейност. Тя в голяма степен е функция на първите две, или, ако мога да парафразирам кандидата от неговия хабилитационен за професура труд - явява се двойник на първите две полета, които са фундаментални, а тя ги осенява с енергията от контакта с младия потенциал на филмовата аура, едновременно приемник и катализатор на творческо мислене.

Белетристичното творчество на Марин Дамянов се отличава с ясно изградена сюжетна линия, която чрез поредица от неочакваности води читателското внимание до, макар и непредвиден, но очаквано логичен финал. Този тип строителство на проза създава предпоставки за приоритет на криминалните теми. И това е така в множеството разкази и романи, забелязани от четящата публика и гилдията, както и от журитата на впечатляващ брой творчески отличия и награди.

И все пак не бих причислил белетристиката на Дамянов към криминалната литература, дори и когато тя е очевидно тематично принадлежна. В дълбочина в нея винаги респектира проникновеното наблюдение на човека в неговите илюзии и самоизненади, в неговите вътрешни колебания, заблуди и уверености. Сюжетите са стъпили върху здрава психологична и психоаналитична основа. Лъха от тях автентика, органична житейска правдоподобност, наслажда се, ще си позволя тази терминологична волност, ясното битие на „несъчиненото“ случващо се.

Всички очертани достойнства на белетриста присъстват и в творческата реализация на Марин Дамянов в киното. Разбира се, жанровата особеност моделира вариантен начин на сюжетиране. Той умело борави с времевите паузи, които в белетристиката биха затруднили читателското внимание, а в екранното си осъществяване придават допълнителен ритъм на разказа и нивелират описателността, която при доста писатели, работили в киното, си прави място с лакти в словесния предикат на едно визуално произведение. Сценарият на Марин Дамянов очертава ясната фабулна нишка с умело съчетаване и редуване на екранната видимост с информативния заряд на диалога – който, от своя страна, при него е винаги точен, пестелив и функционално произносим.

Напълно е съхранен психологическият императив при изграждането на образите, благодарение на което художественото послание носи и печата на философия за човека и неговото време.

Или обобщено казано – диалогът е произносим, филмът е гледаем, а философската дълбочина е разпознаваема.

В работата си в киното Марин Дамянов демонстрира и друго несъмнено умение. Работата в екип – това напълно опошлено в поточната си употреба клише при него има пълноценна и градивна реализация. Той е съсценарист на множество филми, в които няма следи от разноговор на сценарния колектив. Разбира се, екранният образ преминава през изравняващия и обединяващ целостта режисьорски прочит, но и в този аспект са симптоматични случаите на оперативно сценарно съавторство на Дамянов с режисьорите на филмите, при което художественото сътрудничество достига друго ниво.

На отделен ред споменавам дейността на кандидата като диалогист в киното. В подобна художествена практика съществува обективна нееднородност на конструкта на творбата с нейния вербален пласт. Необходима е особено силна емпатия, благородна форма на преподчинение, при които, ако произведението е хармонично и въздействащо, диалогистът наистина е надмогнал естественото писателско его. Филми като „Маргарит и Маргарита“, където е проявен диалогистът, и „Съдилището“, където присъства копродукцията на съсценариста, илюстрират обективността на изказаните констатации.

Тук е мястото да се добавят и художествените пространства на документалния филм, телевизионния филм и телевизионния сериал, в които Дамянов, съобразно спецификата им, е защитил многократно разцветката на авторския си почерк.

В приложената документация за конкурса Марин Дамянов е включил като представителни за професурата текстове монографията си „Проблемът за двойника и раздвоеното съзнание в кинодраматургията (психоаналитична интерпретация)“, сценария на реализирания вече документален филм „Ботев - в сянката на паметника“, и сценария на

документалния филм – „Гешев“, който е пред завършване в края на монтажния си период към датата на подаване на документите.

Монографията е обемен интелектуално и емпирично труд, в който е обгледана философията на двойствеността във всичките ѝ проявления, физическо, въображаемо, вътре в личността и извън нея, страховете от собствения образ, на който двойникът е крадец на „Аз-а“, негова карикатура, негов изобличител или палач . И още много варианти и подварианти на явлението. Избирателно посоченото дотук е научно базирано върху концепциите на немногбройните изследователи на темата и преди всичко на Ото Ранк, Зигмунт Фройд и Карл Густав Юнг. На тази база с анализите си на кинопроизведенията авторът пристъпва към темата със стремеж да достигне и осветли същностните ѝ пространства с цялата „дълбочинност на психоаналитичното“ по собствените му думи.

Искушавам се да съчетая като подредба на страничния поглед заглавия и подзаглавия от отделните глави, които съгъстено да илюстрират интелектуалния обхват и изследователския „стоицизъм“ на автора:

“Митологичният заряд на близнаците“, „Двойникът – случаен непознат“, „Двойникът като научно изобретение“, „Пакт с дявола“, „Раздвоение на личността“, „Раздвояването в комедиен ключ“, „Раздвояването като психично отклонение“, „Дисоциативното разстройство като манипулация“, „Мултиплицираната личност“, „Множество самоличности – клинични казуси“, „Двойниците на бъдещето“.

Изброяването на произведения в този случай, както и оглед на творците, които са превърнали в световно и европейско (към това и българско) кино устоите и флукуациите на тази тема, са обемно непосилни за една рецензия. Трябва само да се подчертае, че от текста на монографията лъчи изчерпателност на познанието, чувството за прецизност, научен имунитет към митологически залитания,

отказ творците, олицетворяващи детайлите на монографичната теза, да се третират в автономен план.

Бих искал да подчертая още едно несъмнено качество на този труд. Инкорпорирането на христоматийната информативност във философско-изследователската тъкан на текста. Читателят остава под въздействието на теоретичната енергия или, още по-точно, не губи темп на рецепция, дори и когато среща непознати или забравени творби. Сюжетното им представяне в триединство със задълбочения анализ и подтекстовите внушения осигурява на монографията широк хоризонтален адрес на високо интелектуално ниво.

Двата документални филма – за Христо Ботев и Никола Гешев намирам за сполучлива илюстрация на взаимовръзката между героя и антигероя. Обединява ги в единна хуманистична сплав подходът да бъдат третирани преди всичко като хора, като личности с качества и недостатъци, като две мимики в лицето на историята, която именно чрез тях остава недосегаема за новото време и единосъщна във възвишеното и низкото.

Несъмнено художествено достойние на тези филми е отсъствието на безалтернативност, а балансът на движението между вариантите за оценка на отделната личност е без внушено или заявено пристрастие на сценариста към един от тях. Филмите носят органично печата на обективност, а преклонението пред факта не ограничава автора в свободата му да избира свой път между привидно доказано и митологично препологаемо.

И понеже заявих вече, че при оценката на кандидат за професура много важни се и преподавателските му умения, проследявайки фактологията, очевиден е неговият работохолизъм и в тази област. А за да го проявява в нея, несъмнено той е бил оценен и привличан в различните институции, като в основната – НАТФИЗ, има вече утвърдена педагогическа практика и постигнат авторитет.

В края на моя отзив ще спомена и по-важните награди, спечелени от Марин Дамянов.

Награда на критиката 2015 година за най-добър криминален роман за „Време за убиване“

Награда на Българска филмова академия за най-добър сценарий(като съсценарист) за игрален филм 2014 година на филма „Съдилището“.

Почетна грамота на „Златен ритон“ 2015 година за сценария на филма „Ботев – в сянката на паметника“

„Златна роза“ 2015 година за най-добър сценарий за игрален филм на „Събирачът на трупове“.

В заключение искам подчертая категоричната си подкрепа за кандидатурата на доц. д-р Марин Дамянов за професура в НАТФИЗ и да призова научното жури, на което съм член, да му признае научното звание професор.

Гласувам с ДА.

Подпис:

Проф.д.н. Б. Биолчев

